

УДК 330.101.54; 338. 242. 2

Кузьменко Л. Г.

ПАРАЛЕЛЬНИЙ ІМПОРТ – ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ ІСНУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН

Статтю присвячено дослідженню проблем запровадження паралельного імпорту лікарських засобів. У статті розкрито проблемні та неврегульовані питання щодо введення механізму паралельного імпорту як способу реалізації принципів вільної торгівлі і вільної конкуренції. Доведено необхідність більш прозорого та ефективного механізму запровадження паралельного імпорту лікарських засобів. Досліджено можливі шляхи підвищення ефективності запровадження паралельного імпорту фармацевтичної продукції та забезпечення її економічної доступності для споживачів як важливого механізму існування конкурентних відносин на ринках лікарських засобів.

Розглянуто можливість правового обґрунтування паралельного імпорту, яка з'явилася з розробкою концепції міжнародного вичерпання прав інтелектуальної власності, яку застосовують для таких цілей: обмеження монополістичної діяльності; запобігання розділення ринку; забезпечення вільного обігу товарів на ринку. Внесено пропозиції щодо розробки прозорих і зрозумілих процедур допуску на ринок лікарських засобів, що дасть змогу виключити довільність підходу, появи «привілейованих дистриб'юторів» і, як наслідок, можливу корупційну складову.

Ключові слова: паралельний імпорт, конкуренція, лікарські засоби, фармацевтичний ринок, ціни.

JEL classification: F10, F13

Вступ та постановка проблеми

У наш час важливою глобальною проблемою є забезпечення доступності якісних лікарських засобів, що є однаково актуальним як для країн, що розвиваються, так і для розвинених країн. Одним із способів підвищення доступності ліків є введення механізму паралельного імпорту. Ряд експертів розглядає паралельний імпорт як спосіб реалізації принципів вільної торгівлі і вільної конкуренції. Проте необхідність запровадження цього інструменту до сектора обігу лікарських препаратів викликає певні сумніви і вимагає детального аналізу. Паралельний імпорт ліків має низку переваг, але можливі й чималі ризики. Проблема паралельного імпорту залишається предметом численних наукових дискусій по всьому світу. Проте здебільшого це питання розглядають у зв'язку із порушеннями прав на торговельну марку.

Питання легалізації паралельного імпорту багато в чому пов'язане з економічною моделлю, що діє в країні. Якщо економічна модель орієнтована на ввезення товарів з інших країн, тоді легалізація паралельного імпорту, у тому числі з метою зниження цін на товари, відповідатиме початковим завданням такої моделі. Водночас, якщо у країні здійснюється стимулювання внутрішнього виробництва і залучення інвестицій

у розвиток виробничих потужностей усередині країни, то легалізація паралельного імпорту не відповідатиме цілям і завданням такої моделі. Паралельний імпорт є одним з інструментів вільної торгівлі і одним із засобів вирівнювання цін на ринках різних країн. Потенційно він вигідний споживачам через зниження цін у результаті високої конкуренції. Проте дані досліджень економічних наслідків дозволу паралельного імпорту є суперечливими.

Паралельний імпорт дозволяє в тій або тій мірі понизити ціни на лікарські засоби: численні європейські дослідження підтверджують певний позитивний ефект від цінової конкуренції, що породжується таким імпортом.

У паралельному імпорті лікарських засобів зацікавлені країни, що розвиваються, і держави з перехідною економікою. Крім того, багато країн Європи, проводячи стратегію зниження вартості лікарських засобів у країнах, що розвиваються, отримують вигоду від паралельної торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та невирішені частини проблеми

Аналіз сучасного стану вивчення проблеми впровадження паралельного імпорту свідчить про те, що дослідники переважно аналізують

теоретичні та практичні аспекти паралельного імпорту в системі реалізації прав інтелектуальної власності на лікарські засоби під впливом Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) Світової організації торгівлі. Окремі аспекти зазначених проблем, пов'язаних із запровадженням паралельного імпорту, протягом останніх років висвітлюють такі дослідники: В. О. Потехіна [1], Г. О. Андрощук [2], Е. Трофімова [3]. У роботах зазначених авторів, зокрема, досліджено вплив публічно-правових відносин на сферу приватних прав та інтересів у контексті здійснення євроінтеграційних процесів, однак спеціальні комплексні дослідження в цій сфері вітчизняні вчені-економісти практично не проводили. Разом з тим висновки, що стосуються запровадження паралельного імпорту, зокрема на фармацевтичному ринку, залишаються предметом наукових дискусій. Простору для наукового дослідження вказаної сфери є ще доволі багато, тому наукові пошуки в цьому напрямі будуть завжди актуальними та цінними.

Мета та завдання статті

Як наслідок недостатнього ступеня розробки окресленої проблематики, метою та завданням цієї статті є дослідження можливих шляхів підвищення ефективності запровадження паралельного імпорту фармацевтичної продукції та забезпечення її економічної доступності для споживачів як важливого механізму існування конкурентних відносин на ринках лікарських засобів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Конкуренція є найважливішим елементом ринкової економіки, що зумовлює розвиток ринкових відносин, визначає їхню суть. Важливою проблемою сьогодення є виявлення проблем розвитку конкуренції на усіх етапах обігу лікарських препаратів та створення конкурентних умов на фармацевтичних ринках шляхом зняття бар'єрів входу на ринок реалізації лікарських засобів, вирішення питання взаємозамінності лікарських засобів на усіх етапах їхнього обігу, вдосконалення порядку формування цін на лікарські препарати, забезпечення відкритості, прозорості та недискримінаційності учасників ринку. Від вирішення цих питань залежатиме рівень цін на лікарські препарати і їх доступність населенню. З розвитком міжнародної торгівлі набувають актуальності питання захисту прав інтелектуальної

власності при переміщенні через митні межі товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності. Цим зумовлений розвиток дискусії про паралельний імпорт у рамках сучасних інтеграційних процесів.

«Паралельний імпорт» – поняття, яке існує на законодавчому рівні в багатьох країнах. Під паралельним імпортом розуміють ввезення і продаж зареєстрованого лікарського препарату особою, не уповноваженою на це володарем прав на товарний знак. Паралельний імпорт виникає у тому випадку, коли товар випущений правовласником товарного знаку за кордоном і не містить ознак незаконного відтворення товарних знаків або ознак інших правопорушень [2]. Паралельний імпорт сприяє розширенню цінової і фізичної доступності ліків населенню країн ЄС. Він діє тільки між країнами Європейської економічної зони і ґрунтований на принципі вільного переміщення товарів. На думку Європейського суду, фармацевтична компанія, яка робить інноваційні ліки на цій території і яка обмежує паралельний експорт, зловживає своїм панівним становищем і порушує принципи конкуренції, що діють в ЄС. Паралельна торгівля створює умови, щоб споживачі за збереження тих самих стандартів безпеки лікарських засобів мали можливість придбати такі самі препарати за нижчими цінами.

Паралельний імпорт є потенційно корисним механізмом у рамках Угоди про торгові аспекти прав інтелектуальної власності для розширення доступу до ліків у країнах, що розвиваються (TRIPS). Тобто це імпорт і перепродаж продукції, запатентованої в країні-імпортері, законно рекламованої і такої, що продається в країні-експортері. Цей крок можна застосовувати без узгодження з патентовласником. Зазвичай це роблять у тих випадках, коли патентовані ліки продають у країні-імпортері за більш високою ціною, ніж в країні-експорті [2]. Потенційна економія коштів за паралельного імпорту ліків може мати найважливіше значення для країн з обмеженими ресурсами.

Паралельна торгівля є механізмом, який сприяє зниженню цін на європейському ринку. На різних національних ринках частка ліків, які надходять за цими каналами, – в межах від 1,7 % (Фінляндія) до 16,5 % (Данія). Паралельна торгівля дозволена і заохочується Європейською Комісією як інструмент підтримки конкуренції і зниження цін на території ЄС. Проте при цьому ціни для споживачів зазначених ліків виявляються зрештою не на багато нижчими за звичайні. Причини цього явища пов'язані з тим, що торгіві

націнки на європейському просторі істотно розрізняються. З одного боку, націнки можуть встановлюватися державою, з іншого – вони опосередковано залежать від регулювання чисельності аптек, а також норм, що обмежують або, навпаки, сприяють концентрації на оптовому і роздрібному ринках. У деяких країнах із метою боротьби з паралельною торгівлею компанії-виробники використовують схеми прямих поставок до роздрібної мережі. Вони також намагаються легітимним чином обмежувати число дистриб'юторів, з якими працюють на національних ринках [3].

У своїх рішеннях Європейська Комісія зазначає, що паралельно імпортовані ліки є переважно дешевшими, ніж еквівалентні товари під час патентного захисту, коли вихід генерика на ринок ще неможливий. Паралельна торгівля товарами забезпечує додаткове джерело пропозиції товару на ринку. Це особливо важливо для споживача, коли мова йде про брендові та запатентовані товари. У випадках, коли на ринку існує мало альтернатив, паралельна торгівля є єдиним джерелом конкуренції. Пацієнти прямо виграють від паралельної торгівлі, коли змушені платити повну вартість ліків самі.

Багато розвинених країн, наприклад, Швеція, Німеччина, Норвегія, Данія, Нідерланди, Об'єднане Королівство, вживають різноманітні механізми та стимули для підтримки паралельної торгівлі. Приміром, у Швеції, Данії та Норвегії взаємозамінність ліків на аптечному рівні застосовується не тільки стосовно генериків, а й щодо паралельно імпортованих ліків. У Об'єднаному Королівстві відшкодування, що сплачується аптеці, скорочується, якщо її продажі паралельно імпортованих ліків є нижчими, ніж відповідне відсоткове співвідношення. У Швеції, зокрема, ціни на паралельно імпортовані ліки є на 10–15 % нижчими за ціни на відповідні лікарські засоби [4].

Паралельний імпорт у ряді країн безумовно дозволений, у інших – безумовно заборонений, а в деяких країнах його дозвіл або заборона ставиться в залежність від низки чинників. Держави, які дозволяють паралельний імпорт, виходять із такого:

- з інтересів споживачів, яким все одно, хто робить товар, аби якість товару залишалася на одному і тому самому рівні (Японія, Канада);
- з необхідності підтримки внутрішнього ринку (країни «третього світу»).

Дозвіл паралельного імпорту відповідає інтересам споживачів, оскільки не дає правовласникові встановлювати монополю високих цін

на продукцію і примушує правовласника чесно вказувати країну походження. Наприклад, паралельний імпорт в Японії дозволений, оскільки для споживача не має значення, де зроблені товари, якщо вони відповідають за якістю товарам, що продаються володарем товарного знаку в Японії.

Паралельний імпорт тісно пов'язаний з поняттям «вичерпання прав на об'єкти інтелектуальної власності». Можливість правового обґрунтування паралельного імпорту з'явилася з розробкою концепції міжнародного (універсального) вичерпання прав інтелектуальної власності, яка застосовується для таких цілей: обмеження монополістичної діяльності; запобігання розділення ринку; забезпечення вільного обігу товарів на ринку.

Відповідно до основних принципів права інтелектуальної власності виняткове право існує щодо конкретного продукту, в якому використаний об'єкт інтелектуальної власності, що охороняється, до першого введення цього продукту в обіг. Тобто, якщо продукт, в якому використаний об'єкт інтелектуальної власності, що охороняється, введений в обіг з відома правовласника, виняткове право вважають «вичерпаним».

У США склалася гнучка система регулювання паралельного імпорту. Судова практика США зовні орієнтована на захист інтересів споживачів. Тобто, якщо паралельний імпорт формально не суперечить інтересам споживачів США, не вводить їх в оману щодо якості товару; при цьому товар, який ввозиться, не має істотних відмінностей від товару, вироблюваного в США, то такий імпорт дозволено. Паралельний імпорт може бути заборонено або обмежено державою з таких причин:

- з огляду на інтереси правовласників, що зазнали істотних витрат на маркетинг певного товарного знаку або технології, тоді як «сірі імпортери», не витративши засобів на рекламу і впровадження, можуть собі дозволити встановлювати демпінгові ціни на продукцію (Іспанія, Росія);
- зважаючи на інтереси національної безпеки, оскільки, зокрема, лікарські засоби мають стратегічне значення для суспільства, а, отже, їхня якість має бути більшою мірою, ніж для усіх інших продуктів, гарантована товарним знаком [5].

Особливі умови регулювання паралельного імпорту лікарських засобів встановлено в різних країнах. У цьому випадку слід враховувати не лише право інтелектуальної власності, а й адміністративні норми, пов'язані з регулюванням

обороту лікарських засобів у кожній конкретній країні. При цьому висувають обов'язкові обмеження: лікарські засоби підлягають реєстрації; лікарські засоби мають супроводжуватися документацією певного змісту; до упаковки лікарських засобів висуваються особливі вимоги.

У країнах-членах ЄС для забезпечення єдиного економічного простору не лише прийнято концепцію «регіонального вичерпання прав інтелектуальної власності», а й розроблено систему імпорту лікарських засобів з однієї країни-учасниці до іншої. Зокрема, розроблено систему спрощеної процедури отримання дозволу на імпорт ліків за «процедурою паралельного імпорту». Тобто, компанія може не реєструвати лікарський засіб, що продається, в країні ЄС, а лише заявити, що вона ввозить його за процедурою паралельного імпорту з країни ЄС за дотримання певних умов. Ліки можуть ввозити в країну за процедурою «паралельного імпорту», якщо виконано такі умови: вони законно введені в обіг в одній з країн ЄС, а також істотно схожі з місцевим лікарським засобом. Зокрема, якщо лікарські засоби містять у своєму складі одну й ту саму активну речовину, вироблену одним і тим самим виробником.

У США серйозно розглядають питання про дозвіл паралельного імпорту ліків тільки з країн з ефективною регуляторною системою і які визнані Міжнародним банком реконструкції і розвитку як країни з високим доходом. І хоча, як зазначають фахівці, така дискримінація країн за рівнем доходу суперечить статті 4 Угоди про торгові аспекти прав інтелектуальної власності, «це відповідає інтересам соціальної політики» [6]. Особливим чином питання про паралельний імпорт лікарських засобів вирішується щодо країн, які розвиваються. Передусім, у зв'язку з соціальною значущістю лікарських засобів, у бідних країнах необхідно, щоб вони були дешеві й доступні, тому препарати охороняються як об'єкти інтелектуальної власності не в усіх країнах.

Зазвичай норми про дозвіл або заборону паралельного імпорту прямо внесені до законодавства про об'єкти інтелектуальної власності (Австралія, Російська Федерація, європейське законодавство). Також у низці країн відповідно до Угоди про торгові аспекти прав інтелектуальної власності встановлено заходи митного регулювання, а частина заходів включена до антимонопольного законодавства. У деяких країнах норми, пов'язані з паралельним імпортом, закріплено в міжнародних договорах: як у двосторонніх (Угода про вільну торгівлю між США

і Австралією, Угода про вільну торгівлю між США і Марокко), так і у багатосторонніх (Угода про торгові аспекти прав інтелектуальної власності, Римський договір про ЄС). Один з основних способів забезпечення інтересів правовласників – договірне регулювання питань, пов'язаних із паралельним імпортом товарів. Тобто, в договорах на використання об'єктів інтелектуальної власності (ліцензійних, агентських та ін.), а також у договорах на виробництво і поширення товарів, в яких використані ті або ті об'єкти інтелектуальної власності, можна врегулювати такі питання: територія, на якій використовуються об'єкти інтелектуальної власності цією особою; передбачати, що його контрагент зробить усі необхідні заходи для того, щоб товар поширювався і використовувався тільки на певній території; цінова політика; відповідальність за збереження якості товару.

При цьому умови, що стосуються обмеження території, можуть бути визнані недійсними, як такі, що призводять до штучного розділення ринку, а умови про цінову політику – як використання панівного положення на ринку. На думку американських фахівців, в ЄС подібні договори не можуть бути примусово здійснені, оскільки Європейська Комісія пропагує політику створення спільного європейського ринку. Разом з цим, Угода про вільну торгівлю між США і Австралією, а також Угода про вільну торгівлю між США і Сінгапуром прямо передбачають можливість договірного регулювання.

Наприклад, договірне право є єдиним інструментом регулювання паралельного імпорту у Великій Британії. У світовій практиці існують і інші способи захисту інтересів правовласників. Цікава практика захисту від паралельного імпорту існує в Канаді. За загальним правилом, в Канаді дозволено паралельний імпорт, принаймні, товарів, маркірованих товарним знаком, якщо вони введені в обіг з відома правовласника.

Існування такого явища, як паралельний імпорт, має переваги і недоліки. До переваг можна віднести такі:

1. Паралельний імпорт не дає можливість розділити ринок між виробником і його дистриб'юторами, а отже, дає змогу понизити ціни на продукт на цьому ринку.

2. Паралельний імпорт примушує правовласника стежити за якістю товару, що постачається на ринок, що вигідно для споживача.

Недоліки ж паралельного імпорту полягають у такому:

1. Паралельний імпорт відкриває можливості для недобросовісної конкуренції.

2. Якщо товарний знак застосовує в країні не правовласник, а дистриб'ютор, то після того, як товарний знак набув певної репутації у споживача, у третіх осіб, що ввозять товар до країни у рамках паралельного імпорту, з'являються необґрунтовані переваги перед дистриб'ютором.

3. Паралельний імпорт накладає значні зобов'язання на правовласника із забезпечення якості товару, які не завжди адекватні віддачі ринку [5].

Підхід до заборони або дозволу паралельного імпорту залежить від таких чинників:

- від співвідношення інтересів споживачів товарів і правовласників об'єктів інтелектуальної власності;
- від зобов'язань, прийнятих відповідно до міжнародних договорів, як у сфері забезпечення вільної торгівлі, так і у сфері охорони прав інтелектуальної власності.

Країни-члени ЄС визнають концепцію регіонального вичерпання прав інтелектуальної власності, дозволяючи паралельний імпорт в межах Європейського Союзу, при цьому особливі умови паралельного імпорту встановлено для лікарських засобів [7].

Кожна держава повинна виробити власну стратегію, спрямовану на забезпечення реалізації основних прав людини щодо товарів, які щодня необхідні для підтримки нормального рівня життя громадян країни. В першу чергу, йдеться саме про лікарські засоби.

Висновки та пропозиції щодо подальших досліджень

При паралельному імпорті можуть бути порушені авторські та суміжні права щодо товарів, які містять відповідні об'єкти права інтелектуальної власності. Тому держава повинна контролювати можливість зловживання з боку володарів виняткових прав. У фармацевтичному секторі необхідно запроваджувати заходи з боротьби з антиконкурентною поведінкою

та зловживанням монопольним становищем для забезпечення ширшого доступу споживачів до товарів. При цьому необхідно враховувати, що особливістю фармацевтичного ринку є те, що від рівня розвитку конкурентного середовища на цьому ринку значною мірою залежить ефективність лікарської допомоги населенню.

При легалізації паралельного імпорту в такій зарегульованій сфері як фармацевтика досить висока роль контролю над допуском на ринок, а, отже, і роль контролюючих посадових осіб. Для досягнення найбільшої ефективності від легалізації паралельної торгівлі необхідно розробити прозорі і зрозумілі процедури допуску (хай то вторинна реєстрація або перепаківка), які дозволять виключити довільність підходу, поява «привілейованих дистриб'юторів» і, як наслідок, можливу корупційну складову.

Розглядаючи проблему легалізації паралельного імпорту лікарських засобів, слід ретельно зважити всі за і проти та оцінити ставлення очікуваної користі до можливого ризику. Звичайно, існують і ризики, пов'язані з введенням паралельного імпорту, такі як збільшення потоку контрафактної продукції і зниження інвестиційної привабливості економіки. Але ці ризики можна нівелювати, наприклад, шляхом створення спеціалізованих митних постів для паралельних імпортерів і надання належного захисту правовласникам, що інвестують в локалізацію виробництва.

Введення паралельного імпорту може вирішити ряд проблем, пов'язаних з ціною, якісною і асортиментною дискримінацією споживачів, захистити їх від можливих наслідків обмеження поставок товару в результаті рішень іноземних державних органів і правовласників. Крім того, дозвіл паралельного імпорту, може виступити стимулом для розвитку малого і середнього бізнесу, який займається освоєнням нової сфери.

Список літератури

1. Потехіна В. О. Інтелектуальна власність / В. О. Потехіна ; [за ред. І. І. Дахна]. – К. : ЦУЛ, 2008. – 413 с.
2. Андрощук Г. Защита прав интеллектуальной собственности таможенными органами: опыт США и Евросоюза / Г. Андрощук // ИС. Промышленная собственность. – 2013. – № 12. – С. 54–65.
3. Трофимова Е. Дифференцированное ценообразование на фармацевтическом рынке в разрезе различных стран [Электронный ресурс] / Е. Трофимова. – Режим доступа: <http://www.remedium.ru/section/detail.php?ID=57707>. – Заглавие с экрана.
4. Рішення Єврокомісії від 15.06.2005 стосовно Астра Зенека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/novye-tendentsii-v-razvitii-prava-konkurentsii-es-reshenie-po-delu-astrazeneca>. – Назва з екрана.
5. Озолина И. Г. Правовое регулирование параллельного импорта [Электронный ресурс] / И. Г. Озолина // Коллегия. – Режим доступа: <http://rbis.su/article.php?article=663>. – Заглавие с экрана.
6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Міжнародний документ. СОТ. – 1994. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/981_018/page5. – Назва з екрана.
7. Полякова Д. Интеллектуальная собственность в фармации: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] / Д. Полякова // Газета «Аптека». – 2010. – № 751. – Режим доступа: <http://www.apteka.ua/article/48631>. – Заглавие с экрана.

References

1. Potekhina, V. A. (2008). *Intellectualna vlasnist* [Intellectual property]. Kyiv: TSUL.
2. Androshchuk, G. (2013). *Zashita intelektualnoy sobstvennosti tamozhennyvy organamy: opyt SSHA i Europeyskogo Soyuzu* [Protection of intellectual property rights by customs authorities: the US experience and the European Union]. *Promyshlennaya sobstvennost*, 12, 54–65.
3. Trofimova, E. *Differentsirovannoe tsenoobrazovaniye na farmaceuticheskom rynke v razreze razlichnykh stran* [Differential pricing in the pharmaceutical market in the context of various countries]. Retrieved from <http://www.remedium.ru/section/detail.php?ID=57707>.
4. Rishennia Europeyskoy Commissii vid 15.06.2005 stosovno Astra Zeneca [The European Commission's decision dated 15.06.2005 about Astra Zeneca] (2005, June 15). Retrieved from <http://cyberleninka.ru/article/n/novye-tendentsii-v-razvitiiprava-konkurentsii-es-reshenie-po-delu-astrazeneca>.
5. Ozolina, I. G. (2006). *Pravovoye regulirovaniye parallelnogo importa* [Legal regulation of parallel way]. Retrieved from <http://rbis.su/article.php?article=663>.
6. *Ugoda pro torgovelni aspekty prav intelektualnoyi vlasnosti* [The agreement on trade-related aspects of intellectual property rights]. (1994). *Mizhnarodnuy document. SOT*. Retrieved from http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/981_018/page5.
7. Polyakova, D. (2010). *Intellectualnaya sobstvennost v farmatsii: problemy i perspektivu* [Intellectual property in pharmacy: problems and prospects]. *Gazeta "Apteka"*, 751. Retrieved from <http://www.apteka.ua/article/48631>.

L. Kuzmenko

PARALLEL IMPORT IS AN IMPORTANT MECHANISM OF COMPETITIVE RELATIONS EXISTENCE

The article discusses the problems of introduction of parallel import of medicines. The article reveals the problematic and unresolved issues regarding the introduction of parallel import mechanism as a way of implementing the principles of free trade and free competition. It proves the need for a more transparent and effective mechanism for implementation of parallel imports of medicines. It examines some possible ways to improve implementation of parallel import of pharmaceutical products and to ensure its economic availability to consumers as an important mechanism for the existence of a competitive market for medicines.

The author describes a possibility of legal justification for parallel import, which appeared with the concept's development of international exhaustion of intellectual property, which is used for the following purposes: restriction of monopolistic activity; preventing the separation of the market; ensuring the free circulation of goods on the market. The suggestions are made for the development of transparent and clear procedures for admission of medicines to the market, which would eliminate the arbitrary approach, the emergence of a "preferred distributor" and, as a consequence a possible corruption component.

Keywords: parallel import, competition, medicines, pharmaceutical market, prices.

Матеріал надійшов 23.02.2016